

Adviestraject over gedifferentieerder inburgeringsbeleid

**Plan van
aanpak**

1. Behoeftte aan gedifferentieerder inburgeringsbeleid

Nederland is een migratiesamenleving. Migranten komen uit alle delen van de wereld en om uiteenlopende redenen naar ons land. Een deel van hen vestigt zich hier permanent, een deel vertrekt na verloop van tijd weer. De toegenomen verscheidenheid brengt uitdagingen met zich voor het samenleven van mensen die hier al zijn en migranten.¹ Om dat samenleven in goede banen te leiden heeft Nederland eind jaren '90 inburgeringsbeleid ontwikkeld. Dat is sindsdien veelvuldig aangepast, maar het doel is altijd geweest dat migranten zo snel mogelijk volwaardig deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Daarvoor worden het leren van de Nederlandse taal en het verwerven van een eerste inzicht in de Nederlandse maatschappij, normen en waarden, het politieke bestel en de arbeidsmarkt, noodzakelijk geacht.

Inburgering is een eerste stap van integratie in de Nederlandse samenleving, met volwaardig burgerschap en het gevoel een nieuw 'thuis' te hebben gevonden als einddoel. Dat is tweerichtingsverkeer: 'Integratie vertrekt vanuit het gegeven dat mensen alleen aan een toekomst kunnen bouwen in een nieuw land als zowel zij zelf als de ontvangende samenleving daar ontvankelijk voor zijn.'² Als migranten beter en sneller inburgeren leidt dat tot meer onderling begrip, waardoor uiteindelijk de kans op succesvolle integratie toeneemt.³

Maar alleen asiel- en gezinsmigranten van buiten de EU die zich langdurig in Nederland willen vestigen (en 'geestelijk bedienen') zijn wettelijk verplicht om in te burgeren. Voor andere migrantengroepen is weinig tot niets geregeld. Denk aan arbeids-, kennis- en studiemigranten. Velen van hen vertrekken na enige tijd weer uit Nederland, maar anderen blijven (toch) en hebben of ontwikkelen (alsnog) de behoefte om te integreren. Maar wat die behoefte precies inhoudt en hoe en door wie daar dan het beste in kan worden voorzien, kan per doelgroep verschillen. Dat vraagt dus om ruimte voor differentiatie. Wel is duidelijk dat het belang van communicatie en dus een zekere taalbeheersing niet kan worden onderschat. Als mensen met elkaar kunnen communiceren, kunnen ze elkaar ontmoeten en leren kennen. Dat kan leiden tot meer onderling begrip. Als migranten de Nederlandse taal niet machtig zijn belemmert dat hun mogelijkheden om deel te nemen aan de samenleving. Dat kan hun verdere integratie bemoeilijken en bijdragen aan de bezorgdheid in de samenleving over immigratie als maatschappelijk probleem. Dat kan ook het samenleven (verder) onder druk zetten. Een goede ondersteuning van integratiebehoefte via een meer gedifferentieerd aanbod dat verder reikt dan de wettelijke verplichting tot inburgering voor een minderheid van de migranten is niet alleen in het belang van migranten zelf, maar is ook goed voor de samenleving als geheel.

¹ [Samenleven in verscheidenheid. Beleid voor de migratiesamenleving | Rapport | WRR.](#)

² [Integratie is noodzakelijke aanvulling op inburgering – Sociale Vraagstukken.](#)

³ [Webinar ' Ingeburgerd, ingebed? ' | Publicatie | Adviesraad Migratie.](#)

2. Onderzoeksvragen

In ons programma 'Migratie en lokaal bestuur' besteden we aandacht aan vraagstukken die in de lokale samenleving ontstaan als gevolg van de uitvoering of uitwerking van (centraal) migratiebeleid.⁴ Inburgering is daar onderdeel van. Migranten vestigen zich in gemeenten of wonen daar tijdelijk en participeren in de lokale samenleving. In dit adviesproject onderzoeken we in hoeverre de sociale inbedding in lokale gemeenschappen van migranten die nu wettelijk niet verplicht zijn om in te burgeren kan worden vergroot via vrijwillige en meer gedifferentieerde inburgeringsprogramma's.

De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe kan vrijwillige inburgering van migranten die niet hoeven in te burgeren zodanig worden vormgegeven dat zij zo snel en zo goed mogelijk kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving gedurende hun verblijf?

Deze vraag beantwoorden we aan de hand van de volgende deelvragen:

Wie?

- Hoe zijn de groepen migranten die niet hoeven in te burgeren samengesteld en hoe verhouden zij zich getalsmatig tot de groepen die wel inburgeringsplichtig zijn?
- Is het mogelijk tot een typologie te komen van migrantengroepen die niet hoeven in te burgeren, waarbij in ieder geval rekening wordt gehouden met hun verblijfsduur?
- Wat zijn de behoeften van deze groepen migranten op het gebied van integratie?

Wat?

- Zijn er gemeenten en werkgevers die een integratieprogramma aanbieden aan migranten die niet hoeven in te burgeren en zo ja, waarom en hoe doen ze dat?
- Zijn er uit dat vrijwillige aanbod verleidingsstrategieën en elementen af te leiden die bijdragen aan een versnelde sociale inbedding van deze migrantengroepen?
- In hoeverre bevat het programma voor voorinburgering van asielzoekers elementen die ook zouden kunnen worden aangeboden aan migranten die niet hoeven in te burgeren?
- Zijn er in andere EU-lidstaten inspirerende voorbeelden van vrijwillig inburgeringsaanbod aan migranten die niet hoeven in te burgeren?

Hoe?

- Hoe zou een inburgeringsaanbod aan migranten die niet verplicht zijn om in te burgeren kunnen bijdragen aan een betere sociale inbedding van deze migrantengroepen?
- Wat zou daarbij een goede verdeling van verantwoordelijkheden zijn tussen migrant, gemeente, werkgever en lokale samenleving?

⁴ [Werkprogramma - Programmalijnen | Adviesraad Migratie](#).

3. Onderzoeksmethoden

Voor de beantwoording van bovenstaande vragen, gebruiken we verschillende onderzoeksmethoden:

- Literatuur- en overig bronnenonderzoek
- Data-analyse
- Interviews. We spreken met relevante stakeholders zoals (een selectie van) migrantengroepen, gemeenten, werkgevers, maatschappelijke organisaties, ministeries en wetenschappers
- Werkbezoeken, expertmeetings en focusgroepen (om bevindingen in breed verband te toetsen).

4. Samenwerking

We zoeken voor dit project in ieder geval de samenwerking met de volgende partijen:

- Het CBS, voor het analyseren van beschikbare data over migrantengroepen die niet hoeven in te burgeren
- Het SCP, vanwege hun ervaring met draagvlak- en typologieonderzoek
- De VNG, om af te stemmen over de selectie van te bevragen en te benaderen gemeenten.

5. Planning

- Sept. - okt. '23: dataverzameling, oriënterende gesprekken
- Nov. - dec. '23: verdiepende gesprekken
- Jan. '24: focusgroepen
- Feb. - april '24: schrijven adviesproduct
- Mei '24: publicatie adviesproduct